

Žalm 103:3
Exodus 34:1-9
Zjevení Janovo 1:9-18

„Jednoho dne (Ježíš) učil a kolem seděli farizeové a učitelé Zákona, kteří se sešli ze všech galilejských a judských vesnic i z Jeruzaléma. Moc Páně byla s ním, aby uzdravoval. A hle, muži nesli na nosítkách člověka, který byl ochrnutý, a snažili se ho vnést dovnitř a položit před něj. Když viděli, že ho nepronesou zástupem, vystoupili na střechu, udělali otvor v dlaždicích a spustili ochrnutého i s lůžkem přímo před Ježíšem. Když viděl jejich víru, řekl tomu člověku: „Tvé hříchy jsou ti odpuštěny.“

Zákoníci a farizeové začali uvažovat: „Kdo je ten člověk, že mluví tak rouhavě? Kdo může odpustit hříchy než sám Bůh?“ Ježíš však poznal jejich myšlenky a odpověděl jim: „Jak to, že tak uvažujete? Je snadnější říci ‚Jsou ti odpuštěny tvé hříchy,‘ nebo říci ‚Vstaň a chod‘? Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštět hříchy,“ řekl ochrnutému: „Pravím ti, vstaň, vezmi své lůžko a jdi domů.“ A ihned před nimi vstal, vzal to, na čem ležel, šel domů a chválil Boha. Všichni zachvátil úžas a chválili Boha. Byli naplněni bázní a říkali: „Co jsme dnes viděli, je nad naše chápání.“ (Lukášovo evangelium 5:17-26)

Ospravedlnění z víry

Vděčně si v těchto dnech připomínáme, že naši otcové bojovali za to, aby se spasení popisovalo jako akt víry. Říkali si „Sola fide, sola scriptura, sola gratia, solus Christus!“ Samozřejmě dnes se dá říci s Tomášem Halíkem, že oproti luterskému „pouze vírou“ (sola) můžeme postavit katolické „nejen vírou, ale i vírou“.¹ Ale tehdy, v tom roce 1517, se to muselo postavit tak výhradně a zásadně, protože nebylo na výběr. Ospravedlnění se kupovalo za odpustky a nebylo člověku přivlastňováno jako akt víry, jímž je. Dnes nás nikdo nenutí ke kupování odpustků a tak rádi přijímáme, že víra, není-li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá (Jakubův dopis 2:17), tedy, že se skutky a víra vzájemně podmiňují a doplňují, jak nám připomínají římsští a my to rádi bereme za své. A dnešní text evangelia mluví o ospravedlnění z víry, která si nemůže pomoci a dře jako stavební dělník.

Pán Ježíš se sešel s farizeji a zákoníky.² Míváme před očima jen vypjaté chvíle a nakonec kříž, ale tenhle text nás přivádí na setkání, k rozhovoru, ke kterému se sešli otcové a učenci ze všech galilejských a judských vesnic a dokonce z Jeruzaléma. Pravděpodobně seděli v Kafarnaum. Byla to skutečná synoda - řecky *syn hodos* - společná cesta hledání, na níž se probíralo Ježíšovo učení. Musela to být moc zajímavá chvíle, rád bych u toho byl. Text Lukášova evangelia nám nabízí, že se to odehrálo v nějakém moderním domě. V prostoru zastřešeném keramickými dlaždicemi položenými na trámech.

To samo stojí za pozornost. Bratři a sestry mají spolu mluvit o tom, čemu věří. Diskutovalo se na veřejném místě, nebyla to podle textu evangelia synagoga. Debata běžela v podmínkách své doby, slovníkem, který je vhodný pro tento čas.

Tak často kdekoliv sklouzáváme do rozhovoru, který probíhá formou střetu, používáme staré argumenty - čím starší, tím lepší. Bojujeme války v nichž není prostor pro pochopení a ústupky, žádné místo k přemýšlení a hledání. Jen: Jsi pro a nebo proti?!

Nebo je to takové opakování slov, která jsou samozřejmě vhodná, zbožná a správná, ale obyčejný člověk v pondělí ráno cestou do práce neví, o čem to vlastně bylo a co se s tím dá dělat. A pozor! Ježíšovo vyučování nebylo jen takovým opakováním různých tvrzení, ale podle evangelia byla s Ježíšem přítomna moc Páně, aby uzdravoval.

¹ *Divadlo pro anděly*. Praha: Lidové noviny, 2010

² Vykladači říkají, že soupis míst, odkud se sešli farizeové a zákoníci a představitelé škol, je výrazem jednotné fronty židovských učenců proti Ježíšovi. Možná, ale není důvod Lukášovu podání alespoň trochu věřit... A v případě, že mají pravdu je pak vyjádření, že „moc Pánova byla s ním“ je opozicí proti té frontě protivníků. Ale přijmeme ten příběh dialogicky, jak je napsán.

Nedomýšlejte, že by někdy přítomna nebyla a zrovna v tuhle chvíli byla. Jako že teď měl Ježíš všechny čárky na mobilu, že byl nabit silou, aby mohl uzdravovat a jindy ne. Ještě jednou nám to vyvstane zřetelněji v závěru: Ta moc byla součástí Ježíšovy teologie, byl to rys jeho osobnosti. Přece jenom je to Syn člověka, jak se představuje v nejdramatičtějším okamžiku.

Tam v té síni probíhala diskuse nad zákonem Hospodinovým a nad jeho uplatňováním ve všedním životě. Na té konferenci byli samí důležití lidé! Jen tam chyběli ti nejobyčejnější, ti se tam museli vloupat střechou, protože by se tam jinak nedostali. Byli to lidé, kteří věřili, že tam, do středu hluboké debaty právě v tu chvíli patří nemocný a potřebný. Otevřeli střechu a otvorem spustili nemocního muže na lůžku doprostřed před Ježíše. Jako by si jej sám Syn člověka objednal.

Ježíš uviděl víru těch, kteří nemocného přinesli. A ta víra, ta velice vynalézavá a odvážná víra byla příkladem života, který souvisí, přímo se drží pravdy Zákona. Takhle se věřilo to, o čem Ježíš učil.

To je povzbuzení k odvážné víře, jež myslí a věří za druhé. Nevnučuje jim svou víru. Nese je, když nemohou jít.

Tolik věcí se nám zdá nemožných, už ani neprosíme, protože nevěříme. Tak zkusíme zase myslet výš a nevzdávat se. A dokonce myslet a věřit pro ty druhé. Věřit za druhé, když toho nejsou schopni a možná ani ochotni. Všimněte si, tady nehrála žádnou roli víra toho muže na lůžku, ale těch, kteří jej přinesli. A Ježíš: „Když viděl jejich víru, řekl tomu člověku: „Tvé hříchy jsou ti odpuštěny.“ (5:20) Víru a ani vinu nemusíte cítit

Ježíš provedl ospravedlnění z víry, řekli bychom reformačním termínem. Ospravedlnění z víry těch nosičů, které dopadlo na toho nemocného. Provedl ten člověk něco nevyslovitelného, že ochrnl? Nebo se sečetl plný život maličkostí? Nevíme a nemáme to vědět. Ospravedlnění potřebujeme, i když necítíme vinu. A máme o něj stát vždycky a nevymlouvat se na Evu a na Adama. Není třeba ve zpovědnici ždímat člověka a jeho svědomí jako husu při krmení šiškami. Nemusíš na sebe nic přiznat, možná to ani nevíš a ještě ti to nedošlo. Židovské pokání je postaveno na budoucnosti, i v podání Jana Křtitele je směrem dopředu - čiňte pokání, tj.: žijte jinak.

A jestli nemusíme cítit vinu, abychom si šli pro ospravedlnění, tak také nemusíme cítit ospravedlnění. To není otázka pocitu, na jedné straně úzkosti duše a na druhé straně hlubokého pokoje.³ Pro toho nemocného se ospravedlnění stalo otázkou šance žít další život. Ale to předbímám. Teď ještě to odpuštění, to ospravedlnění z víry nosičů:

Totíž v tu chvíli se rozhovor teologů zadřel a nebo dostal jinou rychlost. Myšlenky se rozběhly na plné obrátky. Začaly se rodit myšlenky, které neměly čas vytanout ven ve slovech. Ale Ježíš už je zaznamenal: „Zákoníci a farizeové začali uvažovat: „Kdo je ten člověk, že mluví tak rouhavě? Kdo může odpustit hříchy než sám Bůh?“ (5:21) Chyběl jim rituál oběti a snad i jejich pravomoc snímat vinu, kterou ve skutečnosti nikdy neměli - neb odpouští Bůh.

Nahlas to neřekli, protože měli zmatek. Snad věděli, že v tzv. Modlitbě Nabonidově se píše: „Byl jsem sužován [zlým vředem] sedm let... a prorok, vymítač mi odpustil hříchy. Byl to Žid z [dětí judského exilu a řekl:] ‚Vyprávějte to písemně, abyste [oslavovali a vyvyšovali] jméno [Nejvyššího Boha]‘“ (1.3-5).

³ Tuhle otázku kladou děti věřících rodin, které se narodily do víry rodičů, snažily se celé své dětství, sloužily v církvi, prošly všemi strukturami péče o duši - besídkou, dorostem, mládeží - ale nemají ten příběh obrácení, skutečného pokání a ani necítí potřebu něco opouštět...

My tu Modlitbu Nabonidovu ⁴ známe z vykopávek v Kumránu. A když jsi znali eséni, museli o ní vědět i farizeové a zákoníci. Vymítač, prorok může pohanskému králi odpustit hříchy spolu s uzdravením a u Ježíše jsou pochyby o správnosti? Zpochybňuje se Boží autorizace odpuštění! „Hříchy může odpustit jen sám Bůh!“ znamená, že tady Bůh vůbec nemusel být! Že byl tu bylo bohaprázdno?!

A takový stav je výzvou pro Ježíše. Znovu otevírá teologickou debatu, rozhovor s nejzákladnějšími otázkami. Ježíš se ptal po směru uvažování jeho bratří: „Jak to, že tak uvažujete?“ Na základě čeho si to myslíte?! Jak jste na to přišli? A přidal otázku, která z našeho lidského pohledu nemá řešení: Co je snadnější? Říci „Jsou ti odpuštěny tvé hříchy,“⁵ nebo říci „Vstaň a chod“? (5:23) Na to je jistá odpověď: Nemáme ani na jedno. Neumíme to a proto je to pro nás stejně těžké. Nemáme právo na ospravedlnění pro víru jakkoliv silnou. To odpuštění zůstává v Boží moci a úplně stejně tak uzdravení je Božím činem. Co je těžší? Tím Ježíš říká něco o sobě: Obojí je i pro něj těžké. Obojí bude mít váhu života, který bude viset na kříži.

Ježíš tím neměl v úmyslu zahrnat svoje kolegy do kouta, ale dává tím velice praktickou lekci. Představuje se jako Syn člověka, tedy osobnost dějin, shodou okolností zmíněný právě prorokem Daniělem (7:13). Pán dosahující až na konec nám známého světa, o němž Jan svědčí: „Spatřil jsem sedm zlatých svícňů; uprostřed těch svícňů někdo jako Syn člověka, oděný řízou až na zem, a na prsou zlatý pás. (Zjevení Janovo 1:12n)

A zároveň je Ježíš mezi těmi lidmi přítomen se svým lidstvím. Je to Syn člověka, který za nás umírá! Nepřestává být na dotek. Je to ten, kterého vidí Mojžíš ve velmi dramatické chvíli, když volá ve vědomí tíhy své osobní i národní existence: „Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hřích; avšak viníka nenechává bez trestu, stíhá vinu otců na synech i na vnucích do třetího a čtvrtého pokolení.“ Mojžíš rychle padl na kolena tváří k zemi, klaněl se a řekl: „Jestliže jsem, Panovníku, našel u tebe milost, putuj prosím, Panovníku, uprostřed nás. Je to lid tvrdošíjný; promiň nám však vinu a hřích a přijmi nás jako dědictví.“ (Exodus 34:6-9)

Je to ten, v němž nás doprovází Bůh. V němž nás Bůh zvedá, podporuje a sílí. A tady doslova: Když řekl Ježíš ochrnutému: „Pravím ti, vstaň, vezmi své lůžko a jdi domů.“ tak nemocný hned před nimi vstal, vzal to, na čem ležel, šel domů a chválil Boha.“ (5:23n)

Všimněte si! Učená a odborná debata o Zákoně Hospodinově doznala dalšího rozšíření. Celé to je příběhem o Ježíšovu myšlení o svém Otci, o jeho zákoně, která oslovuje jmenovitě kolektiv učedníků a zástupců škol z celé země, z Galileje a Judska i z Jeruzaléma. To je ta konference. Pak zahrnuje věřící tým horlivých pečovatелů, nesoucích nemocného a samotného nemocného a bezvládného člověka. A nakonec zahrnuje široký zástup lidí, kteří radostně odpovídají na Boží div: „Všechny zachvátil úžas a chválili Boha. Byli naplněni bázní a říkali: „Co jsme dnes viděli, je nad naše chápání.“ (Lukášovo evangelium 5:26) To neznámá, že by to vzdávali a mazali domů k televizi, ale při tom, co zase skládali keramické dlaždice na střechu a uklízeli nepořádek, měli stále o čem přemýšlet a vycházelo jim, že Ježíš skutečně věří a jeho víra je opravdu užitečná a použitelná. Že to tady ještě nebylo a Ježíšova slova a život naprosto převyšují dosud známé možnosti.

Tak v bodech: a) Mluvme spolu bez předsudků o výsledku b) Věřme za druhé, věřme akčně! c) Nečekejme na pocity viny a nehledejme pocity uspokojení z odpuštění. Mohou a nemusí přijít. d) Ježíš pro naše odpuštění i uzdravení umíral i z mrtvých vstal! To je důvod ke vděčnosti a sdílení

⁴ Modlitba Nabonidova: Mezi svitky od Mrtvého moře byly nalezeny fragmenty dokumentu, které vyprávějí příběh krále Nabonida, posledního krále Babylonu. Víme o něm ze zápisů na kamenných stélách a z vykopávek. Byl to skutečný král sužovaný sedm let nemocí v Teimě v Arábii. A když se modlil k Bohu o spasení, poslal mu Bůh pomoc. Poté mu řekl prorok či jeho řečí věstec, že bude zdrav a svůj příběh musí dát na vědomí veřejně a také veřejně vzdát čest Bohu – Čtenář rychle pozná, že jde o paralelu s biblickým příběhem v Danielovi 4, ve kterém je babylónský král Nabuchodonozor sedm let sužován a Daniel mu vysvětluje jeho stav. Modlitba Nabonidova mohla autorovi Daniela posloužit jako zdroj, nebo mohla jednoduše zachovat starší verzi příběhu.

⁵ Jen v případě jakéhosi prázdného lidského řečnění by mohlo odpuštění hříchů vypadat jednoduše a uzdravení teprve složitě, ale to je moc lidská konstrukce.

dobré zprávy. c) Ježíš jde s námi nejen teď domů, ale jde krok co krok s lidmi, kterým dává ospravedlnění z víry a novou šanci života

Pane, myslíme na své blízké paralyzované strachem a bází, i y sami ležíme před tebou jako Jan, když padl ke tvým nohám jako mrtvý. Polož i na nás svou pravici, požehnej nám a řekni znovu: „Neboj se. Já jsem první i poslední, ten živý; byl jsem mrtev – a hle, živ jsem na věky věků. Mám klíče od smrti i hrobu.“

Ospravedlnění je více než přiznání vin a absoluce, rozhřešení! V lidských pravidlech pokání je moc přítomný pohled naší doby a lidí kolem nás. A to nemá s Pánem Bohem moc společného. Ospravedlnění je Božím pohledem na dobu a podmínky života z úhlu, kterým se dívá Pán Bůh. Protože při ospravedlnění jde o Boží pohled a názor, nemusíme se v tom my sami vyznat a nemusíme to „zakoušet“ či prožívat - jak se církevně říká! Dokonce si můžeme myslet, že jsme ztraceni - a budeme se mýlit!

Ospravedlnění je Boží svrchovaný čin. Je dobré žádat si jej a věřit v jeho moc. Je dobré jít dopředu vždy znovu tak, jak si při nejlepším svědomí a vědomí představujeme víru, naději a lásku popsanou v 1. dopisu Korintským 13. Ještě jednou: Nemusíš ospravedlnění cítit. Pojď a půjdeme s vírou a budeme dělat to, v čem se vyznáme. Budeme dělat to, co víme a známe jako dobré. Do toho dáme všechnu sílu. Pak nebudeme mít čas na to zlé.